

Активність і результативність організацій громадянського суспільства (ОГС) нерідко залишаються малопомітними, а відтак і не цілком зрозумілими для широкого загалу. Проте значення цієї щоденної наполегливої, старанної і жертовної праці сотень тисяч українців для зміцнення та розвитку демократичного суспільства в Україні важко переоцінити. Саме тому, **в контексті руху держави у напрямку інтеграції в єдину європейську «родину націй», Європейський Союз приділяє значну увагу допомозі українським ОГС.** Продовження підтримки громадянського суспільства особливо важливе сьогодні, коли точиться боротьба з російським агресором за саме існування України та її демократичне європейське майбутнє.

Свідченням цього, зокрема, є **надання Європейським Союзом дозволу всім залученим партнерам переорієнтувати та використати раніше виділені їм кошти для потреб захисту України, збереження життя і забезпечення нагальних потреб українських громадян уже на третій день повномасштабного вторгнення.**

Окрему увагу Євросоюз надає підтримці та розвитку незалежних медіа всіх рівнів – від національних до локальних. Адже, за влучним означенням, саме вони є сторожовими демократії та голосом громадянського суспільства. Їхня роль носіїв правдивої інформації особливо відчутна у надскладні часи гібридної агресії, яку ворог веде значною мірою на інформаційному фронті.

Роль організацій громадянського суспільства у демократизації Європи

Сучасне громадянське суспільство та демократія – невіддільні. **Саме демократичний лад забезпечує платформу для становлення організацій громадянського суспільства,** розвитку їхнього потенціалу та ефективного впливу на органи влади різних рівнів і суспільні процеси, а також на реалізацію права на участь в ухваленні, впровадженні та контролі владних рішень.

Організації громадянського суспільства виникли консолідувавшись як частина європейських демократичних суспільств у другій половині 19-го ст., коли після поразки «весни народів» 1848 р. виник гострий загальносуспільний запит на формування сил, здатних захистити громадянські права і свободи перед чинними режимами. Найбільшого поширення набули профспілкові об'єднання, однак також з'явилися організації у сфері освіти, прав жінок, військово-

во-спортивні організації, які зробили свій внесок у формування політичного порядку денного.

Спектр охоплення суспільних інтересів цими організаціями і рухами особливо розширився у міжвоєнний період 20-го ст. А після II Світової війни, коли набули поширення та утвердження принципи так званого «відкритого суспільства» **ОГС стали фундаментом для розбудови повонних європейських демократій та наступного об'єднання їхніх зусиль і прагнень до миру та суспільного добробуту через формування нової міжнаціональної спільноти – Європейського Союзу.**

* «Відкрите суспільство» - це суспільство, у якому, за визначенням Карла Поппера, панують верховенство права, демократично обрана влада, інститути громадянського суспільства, захист прав меншин.

Більш того, саме організації громадянського суспільства стали ключовим фактором, що спричинив трансформацію країн колишнього соціалістичного табору (а згодом – і частини республік СРСР) в сучасні демократичні держави. До прикладу, діяльність альтернативної профспілки «Солідарність» призвела до падіння комуністичного режиму в Польщі. Це, своєю чер-

гою, запустило «ефект доміно» демократичних перетворень у решті країн-сателітів колишнього СРСР. Ідеї та програма громадянського руху «Саюдіс» у Литві стали відправною точкою до відновлення незалежності усіх трьох колишніх балтійських республік, а його діячі – політиками, які повели країну шляхом європейської інтеграції.

Організації громадянського суспільства в Україні

Перші громадські організації на території України почали з'являтися ще в останній третині 19-го ст.: Товариство «Просвіта», Наукове товариство ім. Т. Шевченка, Український жіночий рух, на початку 20-го ст. – скаутська організація «Пласт» та ціла низка військово-спортивних товариств тощо. Оскільки діяли вони в умовах бездержавності, то основне своє завдання ці структури вбачали у боротьбі за незалежну демократичну Україну. Згодом, коли проголосили ЗУНР та УНР, лідери цих організацій взяли активну участь у державотворчих процесах, закладаючи принципи демократії та рівності у законодавство обох молодих республік, що невдовзі об'єдналися в єдину соборну Україну.

“

«Українське громадянське суспільство показало неймовірне диво, швидко адаптувавшись до нових умов і ставши партнером уряду в обороні держави».

Катаріна Матернова
Пані Посол ЄС в Україні

”

В часи радянської окупації тоталітарний режим заборонив діяльність згаданих вище ОГС, створивши натомість псевдо-громадські організації, повністю ним керовані та контрольовані. І лише під час так званої «перебудови» з'явилася перша новітня громадська організація в Україні – «Товариство Лева» (1987), згодом відродилися Товариство «Просвіта» та «Пласт», а їхні члени невдовзі стали творцями й очільниками Народного Руху – загальнонаціонального громадського об'єднання, яке вибороло проголошення Незалежності України.

Сьогодні ж в Україні діє близько

200 000 ОГС

І якщо раніше вони мали майже виключно суспільно-політичний профіль діяльності, то нині спектр напрямів роботи ОГС охоплює всі без винятку сфери життя українського суспільства.

Важливо зазначити, що історично поява нових ОГС в Україні зазвичай була і є відповіддю на глибинні потреби значущих зрушень та кардинальних змін всередині суспільства, які, зрештою, визначали вектор розвитку держави. Активність цих організацій не лише не знизилася, а навпаки – зросла із початком повномасштабної російської агресії.

Українські ОГС виявилися винятково чутливіми до суспільних запитів і здатними швидко та ефективно реагувати на них. Про це, зокрема, свідчать дані міжнародного дослідження показника сталості ОГС, що демонструє постійний прогрес організацій громадянського суспільства в Україні.

Водночас воєнні дії, складнощі із чітко окреслили запит на дієву зовнішню підтримку. **Льова частка допомоги українським ОГС надійшла від Європейського Союзу буквально у перші ж дні повномасштабного вторгнення** Як зазначила у своєму виступі на Форумі розвитку громадянського суспільства у грудні 2023-го пані Посол ЄС Катаріна Матернова, вже 24 –25 лютого 2022 року ЄС проявив гнучкість щодо ОГС, щоб вони отримали можливість надавати допомогу, яку вважали необхідною для захисту України від агресора та підтримки й забезпечення людей і систем.

Підтримка ЄС українських організацій громадянського суспільства під час війни

Нині **Європейський Союз не лише продовжує надавати допомогу ОГС на всій підконтрольній Україні території, але й нарощує її.** Можливостями отримати безповоротну допомогу від Євросоюзу вже скористалися сотні організацій, що діють у царинах захисту прав людини, жінок, молоді, дітей, гендерної рівності, ЛГБТІК+ спільнот, тимчасово переміщених осіб, інвалідів, ветеранів та інших соціально вразливих груп, а також у сферах розвитку екологічних, підприємницьких, сільськогосподарських, енергетичних, спортивних, молодіжних, туристичних та інших ініціатив.

Загальна сума фінансування Євросоюзом українських ОГС становить **понад 101 мільйон євро**. На сьогодні в Україні впроваджуються **1877 проєктів**. Переважну більшість із загальної кількості субгрантів отримали окремі активісти (1277) та місцеві ОГС (269).

Станом на другий квартал 2024 року в Україні діє

56

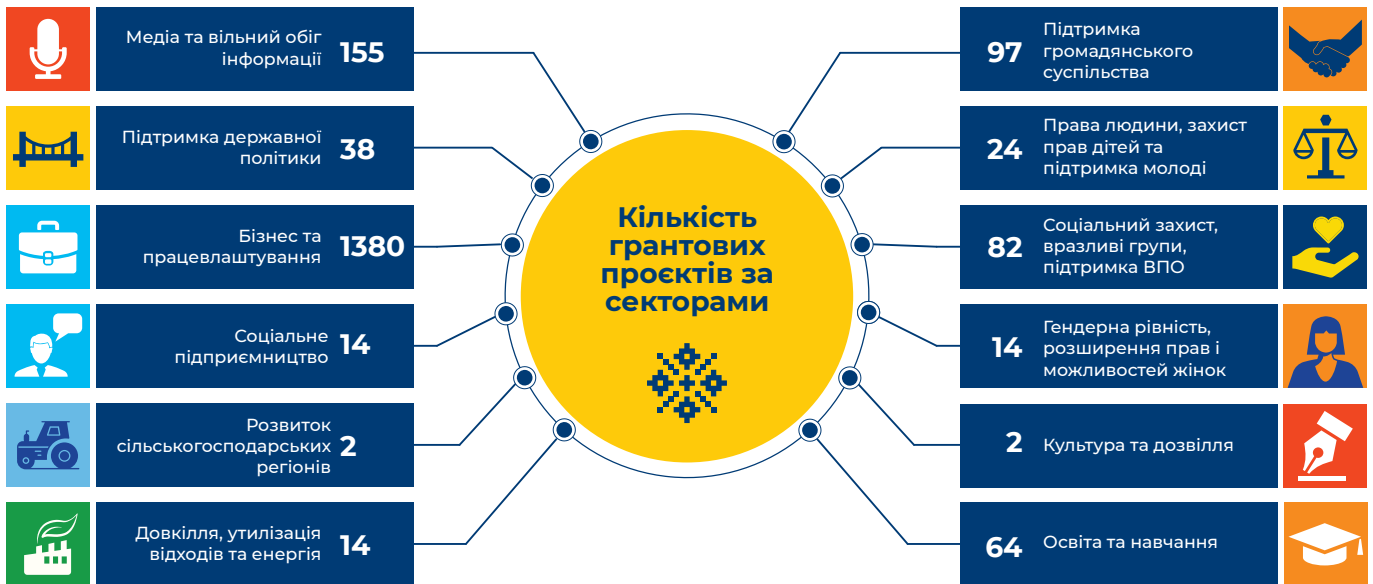
грантових проєкти

У середньому мінімальна сума гранту ЄС становить близько

299

тисяч євро,

максимальна – 10 мільйонів євро.

* Тут і далі інформація подається станом на червень 2024 року

#РазомМиЄвропа

Кількість грантових проектів

2 травня 2024 року Представництво Європейського Союзу в Україні розпочало комунікаційну кампанію **#РазомДіємо**, присвячену безпрецедентній **підтримці ЄС організацій громадянського суспільства та медіа України** у воєнний час.

Кампанія фокусується на чотирьох важливих напрямках надання Євросоюзом допомоги:

підтримка реформ, що наближають Україну до Європейського Союзу

підтримка громадських організацій, що об'єднують людей за спільними інтересами

підтримка соціально вразливих груп

підтримка незалежних медіа

КЛЮЧОВІ ПАРТНЕРИ ЄС У СФЕРІ ПІДТРИМКИ УКРАЇНСЬКИХ ОГС:

- Міжнародна благодійна організація «Фонд Східна Європа»
- Міжнародний Фонд «Відродження»
- Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
- Європейський фонд за демократію
- Громадська організація «Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину «Єднання» (ICAP Єднання)
- Благодійна організація «Мережа 100 відсотків життя Рівне»

#РазомМиЄвропа

Підтримка ЄС незалежних медіа під час війни

Як невід’ємна частина громадянського суспільства, що допомагає протидіяти ворожій пропаганді, забезпечувати доступ до об’єктивної і актуальної інформації, захищати права людини, боротися з корупцією, розбудовувати та зміцнювати національні демократичні інститути, **медіа особливо потребують всебічної потужної підтримки.**

Від початку повномасштабної агресії українські медіа зазнали важких втрат: через воєнні дії щонайменше 233 з них припинили свою діяльність (переважно із тимчасово окупованих територій та регіонів, де ведуться бойові дії), загинули 80 журналістів. На жаль, наведені цифри мають стійку тенденцію до зростання. Через мобілізацію та/або вимушену еміграцію відчувається хронічна нестача кваліфікованих медіа-фахівців, бракує технічних, фінансових та інших ресурсів. В умовах війни погіршується ситуація із доступом до інформації та свободою слова, також занепокоєння викликають морально-психологічний стан працівників медіа-сфери та безпека їхньої діяльності.

У боротьбі з дезінформацією підвищення обізнаності і медіаграмотності відіграють величезну роль. Європейський Союз добре усвідомлює загрозу, яка надходить від постійних вкидів російської дезінформації. Ось чому вже в березні 2022 року ЄС наклав санкції на прокремлівські канали поширення дезінформації та маніпулювання інформацією, а також активи Кремля. Існування вільних, незалежних і професійних медіа, які публікують правдиві історії, загалом сприяє зміцненню демократії та стійкості України.

Європейський Союз підтримує ЗМІ та журналістів в Україні в умовах нинішніх викликів і загроз. Протягом кількох останніх років **фінансову допомогу від ЄС обсягом понад 15 мільйонів євро** отримали понад **150 ЗМІ** різних рівнів. Зокрема, Євросоюз підтримує Суспільне – українського національного мовника, та його флагманські ініціативи у сфері медіаграмотності.

ЗАВДЯКИ ПІДТРИМЦІ ЄС У СФЕРІ МЕДІА В УКРАЇНІ ВПРОВАДЖУЮТЬСЯ ТАКІ ПРОЄКТИ:

- Стійке громадянське суспільство та відповідь медіа на війну в Україні
- Підтримка Національного суспільного мовника в Україні
- Підтримка Українського медіа-центру
- Ефективні місцеві ЗМІ: цифровий розвиток для залучення громад
- Розвиток журналістських розслідувань в Україні
- Комплексна кампанія з підвищення обізнаності щодо дезінформації
- Підтримка ЗМІ через Європейський фонд підтримки демократії

І цей перелік – далеко не вичерпний, він постійно поновлюється та доповнюється завдяки вже діючим та новим програмам допомоги ЄС для України. Крім того, до нього слід додати численні перепрофільовані проєкти, які діють за фінансової підтримки Європейського Союзу.

“

“Попри повномасштабну війну Росії проти України, країна працює над відновленням та впровадженням реформ у межах підготовки до членства в ЄС. Українське суспільство демонструє стійкість, життєздатність та непохитну волю до демократії, прав людини і європейських цінностей. Європейський Союз підтримував і продовжуватиме підтримувати українців на цьому шляху. Співпраця з громадянським суспільством залишається ключовим пріоритетом для ЄС. Саме тому ЄС в Україні працює з громадянським суспільством у всіх секторах та по всій країні.”

Штефан Шльойнінг,
керівник Програм співробітництва Представництва ЄС в Україні

”

